

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE

Účinnost od: 1. 4. 2009

Zpracovala: Ing. Zora Aichlerová, výchovná poradkyně

Schválil: Mgr. Bc. Bc. Jiří Viterna, MBA, MSc., ředitel školy

Datum: 12. 10. 2017

Obsah:

1. Předmět
2. Vymezení základních pojmů
3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků
4. Prevence proti šikanování
5. Krizový plán a postupy řešení šikanování
6. Přílohy: Minimální preventivní program
Školní řád

1. Předmět:

Primární prevence sociálně patologických jevů podle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol, č.j. 24246/2008-6, je zaměřena na předcházení rizikovým jevům v chování žáků, mezi jinými je to zejména šikana, a na rozpoznání tohoto jevu, včasné intervence pedagogickými pracovníky a účinný boj proti šikaně.

2. Vymezení základních pojmů:

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídni nebo jinou skupinou žáků. Verbální šikana je slovní napadání a zesměšňování jedince nebo skupiny za účelem ublížit, ponížit, zastrašit. Může být i kyberšikana pomocí IT. Fyzická šikana je tělesné napadání, přímé i nepřímé, patří sem i krádeže a ničení majetku.

Smíšená šikana je kombinace verbální a fyzické šikany, může obsahovat násilné a manipulativní příkazy.

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků:

Odpovědnost školy za ochranu zdraví žáků – školy a školská zařízení jsou povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit.

Odpovědnost pedagogického pracovníka – pedagogický pracovník musí šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

4. Prevence proti šikanování:

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli. Školy usilují o vytváření bezpečného prostředí tím, že podporují toleranci, solidaritu a sounáležitost mezi žáky, zapojuje všechny žáky do aktivit školy a třídy, rozvíjí spolupráci a respekt mezi žáky a informuje je o právních normách a právní odpovědnosti jedince.

Školní vzdělávací program obsahuje v jednotlivých předmětech náplň vyučovacích hodin tak, aby odpovídaly předepsaným školským dokumentům a zároveň vedly žáky ke zdravému a efektivnímu trávení volného času, ke zdravému životnímu stylu, osobní a duševní hygieně a pohybové aktivitě. V společenskovedních předmětech jsou žáci vzděláváni v oblasti komunikace, v sociálních dovednostech a kompetencích. Žákům je cílevědomě budováno sociálně právní sebevědomí a občanská a osobní odpovědnost, dovednost v navazování sociálních vazeb, které by žáka chránily před sociálně patologickými jevy. Systém primární prevence sociálně patologických jevů je začleněn do školních vzdělávacích programů, aby se každá z oblastí stala přirozenou součástí vzdělávacího a výchovného procesu školy.

Minimální preventivní program (viz příloha) se přizpůsobuje kulturním, přírodním a sociálním okolnostem a struktuře školy. Respektuje schopnosti a možnosti žáků, jejich rodinné zázemí a zájmy. Má dlouhodobé i krátkodobé cíle a zaměřuje se na harmonickou rovnováhu tělesných i duševních funkcí žáků s cílem vyvolat spokojenost a chuť do života. Systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zahrnuje vzdělávání v akreditovaných kurzech, které nabízí Středisko služeb školám v Jeseníku a Pedagogicko-psychologická poradna v Jeseníku. Zde jsou pedagogičtí pracovníci seznamováni s nebezpečím šikany a jejími negativními důsledky. Výchovný poradce se zúčastňuje seminářů, které zprostředkovávají uvedené instituce a aktuální poznatky předává svým kolegům.

Informování pedagogických pracovníků probíhá formou odborných seminářů, samostudiem odborné literatury s tematikou šikanování a nabídkou vzdělávacích programů pro pedagogy.

Školní řád ukládá pedagogickým pracovníkům předcházet všem sociálně patologickým jevům, zejména šikaně. Zajišťují dohled nad žáky o

přestávkách mezi hodinami, na školních sportovních a kulturních akcích mimo školu a na odborných praxích. Vedou žáky důsledně k osvojování norem mezilidských vztahů na demokratických principech, respektujících individualitu jedince. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu ke druhým lidem.

System úkolů pro pracovníky školy v oblasti prevence proti šikaně zahrnuje zapojení co nejvíce žáků a učitelů do akcí školy, které nabízí Minimální preventivní program školy (sportovní kurzy, kulturní a společenské akce, soutěže, zájmové kroužky, představení divadelní a filmová, atd.). Dále je to častá pravidelná přítomnost třídních učitelů ve třídách o přestávkách a dozory učitelů na chodbách. Každoročně je pořádána beseda s pracovníky PČR, kteří vysvětlují šikanu jako trestný čin se všemi důsledky, které z toho vyplývají. V neposlední řadě umístění anonymní schránky na chodbě vedle kanceláře zástupce ředitele školy, kam mohou žáci vhazovat vzkazy, připomínky a stížnosti k veškerému dění ve škole (jsou k tomu vybízeni a jejich připomínky jsou důsledně řešeny).

Spolupracují s rodiči a výchovným poradcem, aby včas reagovali na nebezpečí šikany. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a důvěrnost informací. Kontaktují vhodným způsobem rodiče oběti i agresora. Na třídních schůzkách informují rodiče, že je třeba i z jejich strany upozornit školu na podezření ze šikany.

Spolupráce se specializovanými institucemi je především zaměřena na Pedagogicko-psychologickou poradnu, pediatri, dětské psychiatri a odborné poradny pro rodinnou terapii. Pokud dochází k poruchám rodinné péče, obrací se škola na odbor sociální péče a její terénní pracovníky. V případě závažného případu šikanování oznámí škola tuto skutečnost Policii ČR.

5. Krizový plán a postupy řešení šikanování:

A) Postup v situaci, kterou škola zvládne řešit svými silami Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy:

1. Rozhovor se žáky, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi šikanování.

2. Nalezení vhodných svědků.
3. Rozhovory se svědky individuální, případně konfrontační.
4. Zajištění ochrany obětem – zabránit opakování, ochránit oběti fyzicky.
5. Rozhovor s agresory (nikdy konfrontace útočnicků a obětí).

Vždy je třeba spolupracovat s ostatními kolegy a s vedením školy, věnovat zvýšenou pozornost problematické skupině, všimnout si i drobných varovných signálů.

Během rozhovorů dodržovat tyto zásady:

- získat informace vedoucí ke zjištění všech okolností (kdo, kde, jak, s kým, jak často, proč) a pochopení příčin šikany
- hovořit věcně, co nejvíce se ptát
- neprozrazovat zdroje informací
- nekonfrontovat oběti s útočníky
- stanovit přesný termín dalšího jednání

B) Postup v situaci, kterou škola nezvládne řešit svými silami, pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti
Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy:

1. Bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti, dojednat péči pedagogickopsychologické poradny, případně psychiatrickou pomoc, odbor péče o dítě MěÚ.

5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Wyšetřování šikany:

Práce s celou skupinou: Učitel musí přesvědčit žáky, že je třeba v jejich vlastním zájmu problém řešit. Diskutovat v neformálním prostředí, odhalit a pojmenovat problém, ochotně naslouchat, zajímat se o všechny názory a postoje. Nekritizovat, neodsuzovat, vyjádřit čitelně vlastní postoj. Dát najevo vážnost situace přiměřeným způsobem. Zainteresovat žáky ke společnému řešení problému. Objasnit příčiny a důsledky šikany. Požádat ostatní žáky o pomoc.

Práce s oběťmi: Nepodléhat emocím, nebagatelizovat problém, doporučit odbornou psychologickou nebo psychiatrickou pomoc. Snažit se posílit sebevědomí oběti. Poradit, jak překonávat strach z útočníků a jak vyhledat pomoc (rodiče, učitelé, někteří spolužáci). Kdy se postavit na obranu a kdy raději odejít ze střetu. Jak nedat najevo strach.

Práce s útočníky: Vycházet z posouzení osobnosti agresora a snažit se vycházet z jeho dobrých stránek povahy. Agrese bývá projevem vlastních osobnostních problémů. Oddělovat chování od osobnosti, nepodléhat emocím. Nevyhrožovat. Nekompromisně vystupovat proti jejich nežádoucímu chování, nezaujímat však agresivní postoj. Vtáhnout do diskuse o tom, jak by se cítili na místě oběti. Provést co nejdůkladnější a nejpodrobnější vyšetření.

Spolupráce s rodiči: Cílem jednání s rodiči je hledání vzájemné spolupráce při řešení problému a komplexní přístup. Dojednat co nejdříve návštěvu školy, jednat ve složení ředitel školy, výchovný poradce, třídní učitel. Zajímat se o názory rodičů, preferovat pozitivní přístup, požádat o informace z domácího života rodiny. Po objasnění postojů školy a rodičů pozvat i oběti. Dohodnout se na společném postupu, projednat jednotlivé kroky (např. doprovod žáka do školy a ze školy).

Výsledek všech jednání vždy sepsat a podepsat zúčastněnými.

Spolupráce se specializovanými institucemi: Šikana je trestný čin a podezření na pokročilou šikanu je nutné nahlásit policii. Obrátit se na Pedagogicko-psychologickou poradnu v Jeseníku a zařídit psychologickou, příp. psychiatrickou pomoc pro oběti šikany. Oslovit orgán sociálně právní ochrany dítěte, oddělení péče o rodinu a děti. Spojit se se střediskem výchovné péče v dané oblasti.

Výchovná opatření:

1. Po dohodě s rodiči agresorů zprostředkovat návštěvu Pedagogicko-psychologické poradny v Jeseníku.
2. Užít běžná výchovná opatření k potrestání agresorů:
 - za náznaky šikany a mírnou formu šikany důtkou ředitele školy a snížení známky z chování
 - za závažné případy šikanování podmíněčné vyloučení ze studia současně se snížením známky z chování
 - za otevřenou a brutální agresi vyloučení ze studia

Aktualizováno: 8. 12. 2020